

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Kardos Péter ügyvéd által képviselt felpereseknek a dr. Fejes Gábor ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Bíróság előtt 15.P.632.670/2004. szám alatt indult és a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.315/2006/6. számú ítéletével befejezett perében a másodfokú határozat ellen a felperesek részéről benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a Legfelsőbb Bíróság 2007. április 17-én kelt Gfv.IX.30.111/2007/4. számú végzése alapján megismételt másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy a felperesek 15 napon belül kötelesek megfizetni az alperesnek a terhükre megállapított perköltséget.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek fejenként 250.000 - 250.000 (kettőszázötvenezer - kettőszázötvenezer) forint másodfokú és 150.000 - 150.000 (egyszázötvenezer - egyszázötvenezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A peres felek és a perben nem álló ... között 1997. október 2-án létrejött Együttműködési Megállapodás alapján megalakult a ... Kft., melybe a felperesek vagyoni szolgáltatásként a tulajdonukat képező szabadalmakat és egyéb jogokat apportálták. Az alperes a Kft. törzstőke-emelésének megfelelő, a megállapodásban vállalt 6,2 millió USD befizetésével megszerezte a társaság 80 %-os tulajdoni hányadát, a társaság tagjai a kft.-t részvénytársasággá alakították, és az alperes megvásárolta ... részvényeit. Az alperes nem fizette meg a megállapodásban - 1998. december 5-i határidővel - vállalt további 6,2 millió USD-t a részvénytársaság tőketartalékába. A felperesek 2003. január 27-i levelükben felhívták az alperest a 6,2 millió USD szolgáltatására. Az alperes közgyűlése 2003. február 27-én a társaság végelszámolással történő megszüntetéséről döntött, felosztható vagyona a társaságnak nem maradt, és 2005. október 4-én törölték a cégjegyzékből.

A felperesek 2004. október 29-én előterjesztett keresetükben fejenként 105.418.656 forint és ennek 1998. december 5. napjától számított késedelmi kamatai megfizetésére kártérítés címén kérték kötelezni az alperest, s ennek jogi alapját az alperes szerződésszegésében jelölték meg, állítva, hogy az alperes megghiúsította a részvényeik árfolyam-emelkedését és ezzel a vagyonukban értékcsökkenés következett be.

Az elsőfokú bíróság elfogadta az alperes elévülési kifogását, és 15.P.632.670/2004/27. számú ítéletével a keresetet elutasította. A bíróság a keresetet érdemben is alaptalannak találta, mert álláspontja szerint sem a kár, sem az okozati összefüggést a felperesek nem bizonyították.

A Fővárosi Ítéltábla a felperesek fellebbezése folytán hozott határozatában az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, elfogadva az elsőfokú bíróságnak az elévülés kérdésében elfoglalt álláspontját.

A jogerős ítélet ellen a felperesek által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a Legfelsőbb Bíróság 2007. április 17-én kelt Gfv.IX.30.111/2007/4. számú végzésével a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.315/2006/6. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Az I. és II. rendű felperesek felülvizsgálati perköltségét egyenként 1.550.000 - 1.550.000 forintban, az alperesét pedig 300.000 forintban állapította meg. A határozat indokolásában kifejtett álláspont szerint nem volt jogi jelentősége az elévülés megszakítása szempontjából annak, hogy a felperesek szerződésszegés címén teljesítésre és nem kártérítés fizetésére hívták fel az alperest. A szerződés alanyai a peres felek voltak, és bár a felek a ... Rt. részére teljesítendő szolgáltatásra szerződtek, az Rt. a Ptk. 233. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel nem vált közvetlenül jogosulttá, ezért csak a felperesek gyakorolhatták a kötelezett szerződésszegésére alapítható jogaikat. Az elévülési határidő alatt bizonyítottan megtörtént a szerződés teljesítésére történő, az alpereshez intézett felhívás. A felszólítás, mint címzett jognyilatkozat a szerződésszegésen alapuló követelés elévülését megszakította, az elévülés újból kezdődött, s e követelést a felperesek - elévülési időn belül benyújtott keresetükben - jogszerűen fordították át kártérítési

igénybe. Mivel a másodfokú bíróság eltérő jogi álláspontja folytán nem bírálta el az első fokú ítéletnek a kártérítés érdemben való elutasítását sérelmező fellebbezést, előírta; a megismételt eljárásban állást kell foglalni, hogy az alperes jogos okkal tagadta-e meg a teljesítést, vagy a szerződésszegése felróható volt-e. Ha kimenteni magát nem tudja, a kártérítés további tényállási elemei - a kár és az okozati összefüggés - kérdésében kell határozni. A felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltséget a Pp. 275. §-ának (5) bekezdése alapján megállapította, amely költség az ügyvédi munkadíjat, valamint a felperesek által lerótt, összesen 2,5 millió forint felülvizsgálati eljárási illetéket foglalja magában.

Az első fokú ítéletnek a kártérítés érdemben való elutasítását sérelmező - felperesek által benyújtott - fellebbezés az alábbiakra tekintettel nem megalapozott.

Az elsőfokú bíróság 2006. április 5-én kelt 15.P.632.670/2004/27. számú ítélete indokolásában megállapította; a felperesek vagyona részvény volt, amely - megítélése szerint - a társaság saját tőkéjének növelésével értékben nem gyarapodott volna, a társaság saját tőkéjének növelése nem eredményez automatikusan részvényárfolyam-növekedést, a felperesek nem is bizonyították, hogy részvényeik árfolyama legalább az általuk a perben követelt összeggel nőtt volna, a részvénytársaság saját tőkéje növelésének elmaradása a részvények árfolyamát nem csökkentette. A felperesek a részvényeiket nem kívánták értékesíteni, ezért elmaradt hasznot sem követelhetnek. A felperesek nem bizonyították, hogy a további finanszírozás hiánya következtében veszítette el a ... Rt. a teljes tőkéjét, és ez okból nem maradt felosztható vagyona a társaságnak 2005. évben. Mivel a kártérítési igény tekintetében a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése értelmében a felpereseket terhelte bizonyítás abban a körben, hogy az alperes jogellenes magatartásával okozati összefüggésben a keresettel érvényesített összegű kár bekövetkezett, a felperesek viszont sem a kárt, sem az okozati összefüggést nem bizonyították, ezért a felperesek kártérítési követelését elutasította.

Az ítélettel szemben 28. sorszám alatt előterjesztett és 31-II. sorszám alatt megindokolt fellebbezésben a felperesek az ítélet megváltoztatásával az alperes kötelezését kérték a keresetben előterjesztett 105.418.656 forint - 105.418.656 forint tőke és ennek 1998. december 5. napjától a kifizetés napjáig a mindenkor törvényes késedelmi kamat és a perköltség megfizetésére. Álláspontjuk szerint jogilag és közgazdaságilag megalapozatlan az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy az alperes szerződésszegésével a felperesek tulajdonában álló részvények értéke nem csökkent. A részvények értékét alapvetően a társaság saját vagyona alapozza meg, a saját vagyon a társaság mérleg szerinti teljes vagyonát magában foglalja, és egyértelmű, hogy amennyiben a befizetés elmaradásával a társaság saját tőkéje nem növekszik, úgy az egy részvényre eső érték sem nő. Állították, hogy a felperesek vagyona a társaság saját tőkéjének növelésével gyarapodott volna, amennyiben az alperes a befizetési kötelezettségének eleget tett

volna. Így nem fogadható el az az álláspont sem, hogy a társaság saját tőkéjének növelése nem eredményez részvényárfolyam-növekedést.

A megismételt másodfokú eljárásban a felperes hangsúlyozta, hogy az alperes jogos ok nélkül tagadta meg a teljesítést. Egyrészt - az esetlegesen - a kedvezőtlenül alakuló jogszabályok a vagyoni kötelezettségét nem tették semmissé, amennyiben a szerződés teljesítésének a szándéka fennállt volna, a szerződéses kötelezettség teljesíthető volt, másrészt a szerződésszegés az alperesnek felróható, a kimentését a könyvvizsgáló esetleges téves jogi tájékoztatására nem alapozhatja. A felperesek a kár bekövetkezésére nézve változatlanul fenntartották álláspontjukat; többek között hangsúlyozták, hogy az a körülmény, hogy egy társaság vagyona és részvényének piaci értéke között nincs feltétlen összefüggés, nem jelenti azt, hogy a részvény értéke meghatározhatatlan. Köztudomású; ha egy részvénytársaság vagyona lényegesen lecsökken, akkor a részvényei is lényegesen kevesebbet érnek. A kár mértékével kapcsolatosan előadták, hogy a szerződésszegés időpontjában - a kár bekövetkeztekor -, 1998. december 5-én a cég saját vagyona 6,2 millió USD-vel emelkedett volna, mely a ...-részvények árába (értékébe) kalkulálva volt, hiszen ezen az értékelési alapon apportáltak a felperesek, s ezen az alapon adta el ... is 144 darab részvényét 1 millió USD vételár ellenében az alperesnek. Önmagában ez az ügylet is bizonyítja, hogy, ha egy cég vagyona készpénzben nő, akkor a cég értéke is arányosan készpénzben ugyanennyivel nő. A jelen esetben a várt és kalkulált befizetés elmaradt, ami nyilvánvalóan és lényegesen csökkentette azt az értéket, amit a részvények képviseltek a szerződésszegést közvetlenül megelőző időpontban. A csökkenés mértéke pedig - a felperesek álláspontja szerint - megegyezik az elmaradt befizetés részvényekre vetített arányos összegével.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletének a helybenhagyására irányult. A megismételt eljárásban az alperes - felhívásra előterjesztett - 2007. szeptember 17-én kelt előkészítő iratában - kifejtette, a felek jogviszonyára irányadó 1991. évi XVIII. tv. (Sztv.), hogy a 26. § (1) bekezdés szerint alkalmazandó (4) bekezdés b) pontjára figyelemmel az alapító által véglegesen átadott pénzeszközt a tőketartalék növekedéseként kellett kimutatni, kizárólag alapításkor, illetve tőkeemeléskor, s e szabályok alapján a perbeli kérdéses kötelezettség a Ptk. 227. §-ának (2) bekezdése szerint lehetetlen szolgáltatásra irányult, mivel a pénzeszköz átadására - nem vitatottan - nem alapításkor vagy alaptőke-emeléssel egyidejűleg került volna sor. A perbeli esetben bekövetkezett jogi lehetetlenülést az Sztv. értelmezése adja meg (46/1998. számú Számviteli Kérdés), mely tisztázta a gazdaság szereplői számára végleges jelleggel a kérdéses jogszabályhely értelmezését, ezért a kérdéses kötelezettség lehetetlenülése legkésőbb 1998. szeptemberében, a joggyakorlatot tisztázó Számviteli Kérdés megjelenésekor megtörtént. Előadta továbbá, hogy az alperes szolgáltatásának lehetetlenülését további jogszabályváltozások, így az általa hivatkozott adójogszabályok is alátámasztják. Hivatkozott arra is, hogy a jelen per tárgya nem a 6,2 millió USD befizetés elmaradásának pótlására, hanem a felperesek által állított kár megtérítésére irányul. A kártérítési felelősség

fennállásához pedig a felperesek kötelessége a jogellenesség, a kár bekövetkezése és az okozati összefüggés bizonyítása. A felperesek ezen elemek fennállását, különös tekintettel a felelősség két utóbbi elemére, még csak nem is valószínűsítették. Az alperes magatartása nem volt felróható sem, mivel a befizetés elmaradását a tárgybán járatos könyvvizsgáló kifejezett véleményére alapította. Mindezekon túlmenően hangsúlyozta a ... Rt. elkülönült jogalanyiságát, e körben hivatkozott a Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 2/2005. számú ajánlásában foglaltakra.

A Fővárosi Ítéltábla a megismételt eljárásban elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a Legfelsőbb Bíróság iránymutatásának megfelelően, az alperes jogos okkal tagadta-e meg a teljesítést.

Az 1997. október 2-án létrejött Együttműködési Megállapodás értelmében az alperes azt vállalta, hogy a már teljesített 6,2 millió USD szolgáltatásán felül, további 6,2 millió USD pénzbefizetést teljesít a ... Rt. tőketartalékába.

A számvitelről szóló 1991. évi XVIII. tv. 26. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezett; saját tőkeként csak olyan tőkerészt szabad kimutatni, amelyet a tulajdonos (az alapító) bocsátott a vállalkozó rendelkezésére, vagy amelyet a tulajdonos (az alapító) a (4) bekezdésben foglaltakon túlmenően az adózott eredményből hagyott a vállalkozónál. A saját tőke részeként kell kimutatni a 41/A. § szerinti értékelésből származó értékhelyesbítéssel azonos összegű értékelési tartalékot is. A (2) bekezdés szerint a saját tőke a - jegyzett, de még be nem fizetett tőkével csökkentett - jegyzett tőkéből, a tőketartalékból, az eredménytartalékból, az értékelési tartalékból és a tárgyév mérleg szerinti eredményéből tevődik össze.

A törvény 26. §-ának 1997. január 1-től hatályos (4) bekezdésének b) pontja szerint a tőketartalék növekedéseként kell kimutatni az alapítók által az alapításkor, illetve a tőkeemeléskor tőketartalékként véglegesen átadott eszközök, a pénzeszközök értékét, az eszközmozgással, illetve a pénzmozgással egyidejűleg.

A 26. § (4) bekezdésének b) pontjában írt szabályokból az következik, hogy nem lehet a tőketartalékba helyezni az olyan eszközátadást, amely nem kapcsolódik az alapításhoz, illetve a jegyzett tőke emeléséhez.

Az 1997. január 1-től hatályban lévő rendelkezésekre tekintettel tévesen hivatkozott az alperes jogi lehetetlenülésre (Ptk. 312. § (1) bekezdés), mert a teljesítés lehetetlenné válására vonatkozó rendelkezések alkalmazására az esetben van lehetőség, ha a szerződés eredetileg nem irányult lehetetlen szolgáltatás teljesítésére. A perbeli esetben tehát a hivatkozott jogszabályi rendelkezés nem tette lehetővé az Együttműködési Megállapodásban vállalt pénzeszköz tőketartalékba helyezését.

A felek szándéka az adott esetben viszont egyértelműen arra irányult, hogy az alperes a ... Rt. részére az Együttműködési Megállapodás szerinti 6,2 millió USD végleges pénzbefizetést teljesíti, mely végleges pénzbefizetés teljesíthető volt, az alperes lehetetlenülésére hivatkozása megalapozatlan.

E kérdés megítélésénél a Fővárosi Ítéltábla figyelembe vette a 46/1998. Számviteli Kérdésben foglaltakat, amely szerint, ha a részvénytársaság tulajdonosai a társaság részére végleges pénzbefizetést teljesítenek (és ez nem a jegyzett tőke emeléséhez kapcsolva, az alapszabály módosításában rögzített módon, az alaptőkéen felüli tőke fedezeteként teszik meg), akkor azt a végleges pénzeszköz-átadás számviteli törvény szerinti szabályainak (1991. évi XVIII. tv. 2. számú melléklet 24/g) illetve 25/h) pontjai, valamint a 29. § (2)-(4) bekezdései előírásainak) megfelelően kell mind az átadónál, mind az átvevőnél elszámolni. A társaság tulajdonosai is csak a 26. § (4) bekezdésében leírtak szerint növelhetik a pénzeszközök átadásával a társaság tőketartalékát, s azt csak a (4) bekezdés a)-b) pontjának megfelelő esetben számolhatják el a befektetett eszközök (a részesedések) növekedéseként.

Nem volt akadálya tehát annak, hogy az alperes a szerződéses kötelezettségét a fenti módon teljesítse.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az alperes ezért jogos ok nélkül tagadta meg a teljesítést, így megszegte a felek 1997. október 2-án létrejött Együttműködési Megállapodását, amelyből következően az alperesnek ez a szerződésszegő és ezért jogellenes magatartása kártérítési kötelezettséggel járhat.

A Ptk. 318. §-ának (1) bekezdése folytán alkalmazandó Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése szerint, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Az idézett törvényi rendelkezés értelmében a szerződésszegés tényének (a jogellenes magatartásnak) bizonyítása önmagában nem elegendő a kártérítési felelősség megállapításához, a felperest terheli ugyanis annak bizonyítása is, hogy a kára a szerződésszegéssel okozati összefüggésben merült fel, valamint az is, hogy mekkora a kár mértéke.

A Ptk. 355. §-ának (4) bekezdése szerint kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez, vagy kiküszöböléséhez szükséges.

A jelen esetben a felperesek a perben azt állították, hogy az alperes szerződésszegő magatartásával összefüggésben, a vagyonukban beállott az értékcsökkenés (tényleges káruk keletkezett), melynek mértéke megegyezik

alperes részéről elmaradt befizetés részvényekre vetített arányos összegével, s ez azonos a keresetben érvényesített összeggel.

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy a kártérítési felelősségi tényállás elemeinek a hiánya; a kár, a kár mértékének és az okozati összefüggés bizonyíthatatlansága okán a felperesek keresete megalapozatlan.

Az elsőfokú bíróság, a bizonyítékokat a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerint mérlegelve, a tényállást helyesen állapította meg és helyes az abból levont jogi következtetése is, amely szerint a felperesek nem bizonyították, hogy az alperes szerződésszegő magatartásával okozati összefüggésben, a perben állított káruk keletkezett (Pp. 164. § (1) bekezdés). A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezéseknek eleget tett. A 2005. szeptember 14-én tartott tárgyaláson meghozott végzésében tájékoztatta a felpereseket, hogy a jogellenes magatartás, az okozati összefüggés, a kár felmerülte és összepszerúsége körében a bizonyítás a felpereseket terheli, a bizonyíthatatlanságot a bizonyításra köteles fél terhére értékeli. Az elsőfokú bíróság felhívása ellenére, az alperes elismerése hiányában, a felperesek elmulasztották bizonyítás indítványozását az okozati összefüggés és a kár bekövetkezése és mértéke körében. Mindezek hiányában csupán feltételezés a felpereseknek az az állítása, hogy az alperes szerződésszegő magatartásával okozati összefüggésben kára keletkezett, melynek mértéke megegyezik az elmaradt befizetés részvényekre vetített arányos összegével, továbbá a ... Rt. elkülönült jogalanyiságára is figyelemmel feltételezés az is, hogy a részvénytársaság az alperes magatartása folytán vesztette el teljes tőkéjét, illetve ez okból nem maradt 2005. évben felosztható vagyona a társaságnak. A kártérítési felelősség megállapítása, kártérítési követelés megítélése feltételezéseken nem alapulhat.

Miután a felperesek az őket terhelő bizonyítási kötelezettségüknek nem tettek eleget, nem bizonyították az alperes szerződésszegő magatartása mellett az azzal okozati összefüggésben bekövetkező káruk, illetve annak mértékét, a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján azzal a pontosítással hagyta helyben, hogy a felperesek 15 napon belül kötelesek megfizetni az alperesnek a terhükre megállapított perköltséget.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján a felpereseket kötelezte a rendelkező részben írt, az alperes másodfokú képviselőjével felmerült - általános forgalmi adót is tartalmazó -, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (5) bekezdése alkalmazásával megállapított ügyvédi munkadíj, és a Legfelsőbb Bíróság Gfv.IX.30.111/2007/4. számú végzésével megállapított felülvizsgálati perköltség megfizetésére.

Budapest, 2007. szeptember 20.

. Bánki Horváth Mária s. k.,

a tanács elnöke

. Rédei Anna s. k.,
előadó bíró

Levek Istvánné dr. s. k.,
bíró